Szlakiem
Henryka Sienkiewicza

Following the trail
of Henryk Sienkiewicz

Henryk Sienkiewicz, fotografia (1872). Krzyżanowski J. „Henryka Sienkiewicza żywot i sprawy", Warszawa 1973.

Henryk Sienkiewicz. Photography (1872) by J. Krzyzanowski „Life and issues of Henryk Sienkiewicz", Warsaw 1973.

Henryk Sienkiewicz urodził się 5 maja 1846 r. we wsi Wola Okrzejska na Podlasiu, jego rodzicami byli Stefania z Cieciszowskich i Józef Sienkiewicz. Miał brata Kazimierza i cztery młodsze siostry: Anielę, Helenę, Zofię i Marię. Lata wczesnego dzieciństwa Sienkiewicz spędził w majątkach rodzinnych w Grabowcach, a następnie w Wężyczynie na Mazowszu. W 1858 r. rozpoczął naukę w Gimnazjum Realnym w Warszawie mieszczącym się w Pałacu Kazimierzowskim i zamieszkał na stancji na Starym Mieście. Do gimnazjum tego uczęszczał przez cztery lata. Kiedy w 1862 r. budynek Pałacu Kazimierzowskiego przekazano nowo powstałej Szkole Głównej, Sienkiewicz kontynuował kolejno naukę najpierw w Gimnazjum II mieszczącym się w Pałacu Staszica (w latach 1862-1864), następnie w Gimnazjum IV przy ulicy Królewskiej 13 (w latach 1864/1865). Po ukończeniu klasy siódmej nie przystąpił do egzaminu maturalnego, lecz by się do niego lepiej przygotować, w 1865 r. wyjechał do położonej na skraju Płońska wsi Poświętne, gdzie został guwernerem w domu ziemiańskim rodziny Weyherów. Pracując, jednocześnie uczył się[1].

Jesienią 1866 r. zdał egzamin maturalny, a następnie został przyjęty do Szkoły Głównej, zaś po jej zamknięciu decyzją władz carskich w 1869 r., kontynuował studia na rosyjskojęzycznym Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim. W tym samym roku rozpoczął pracę jako korespondent prasy warszawskiej pisując m.in. do „Tygodnika Ilustrowanego", „Przeglądu Tygodniowego" oraz „Gazety Polskiej". W latach 1874-1878 był współwydawcą dwutygodnika naukowo-literacko-artystycznego „Niwa", a od 1882 do1887 r. – redaktorem warszawskiego dziennika informacyjno-politycznego „Słowo".

W 1876 r. H. Sienkiewicz wyjechał w swą pierwszą podróż zagraniczną – jako korespondent „Gazety Polskiej" udał się do Ameryki Północnej. Podróż ta zapoczątkowała cykl „Listów z podróży", które przyniosły mu sławę. Podróżował po całej Europie, a w 1890 r. udał się na wyprawę do Afryki, gdzie zwiedził m.in. Egipt i Zanzibar.

W 1881 r. Henryk Sienkiewicz ożenił się z Marią Szetkiewiczówną, której rodzina pochodziła z Litwy. Z małżeństwa tego urodziło się dwoje dzieci: syn Henryk Józef i córka Jadwiga. W 1885 r., po czterech latach małżeństwa, chorująca od dawna na gruźlicę Maria Sienkiewiczowa zmarła.

Po śmierci żony Sienkiewicz zaangażował się w różne akcje społeczne: był m.in. prezesem Warszawskiej Kasy Przezorności dla Literatów i Dziennikarzy, współzałożycielem istniejącej do dzisiaj Kasy pomocy dla osób pracujących na polu naukowym im. dr. med. Józefa Mianowskiego[2], oraz fundatorem stypendium im. Marii Sienkiewiczowej dla literatów żyjących w ciężkich warunkach materialnych.

Po wybuchu I wojny światowej wyemigrował do Szwajcarii, gdzie działał jako prezes Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce.

Zmarł 15 listopada 1916 r. w Vevey w Szwajcarii.

W 1924 r. prochy Pisarza zostały sprowadzone do Warszawy i złożone w Archikatedrze pw. św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście.

Henryk Sienkiewicz jest uznanym pisarzem i publicystą, autorem m. in. *Trylogii* – cyklu trzech powieści: *Ogniem i mieczem, Potopu* i *Pana Wołodyjowskiego*. Dzieło to było pisane „ku pokrzepieniu serc", aby w Polakach żyjących pod zaborami obudzić ducha patriotyzmu. Jego powieści cieszyły się wielką popularnością wśród rodaków i czytelników na całym świecie. Sławę przyniosła mu nie tylko Trylogia, ale również takie powieści, jak: *Quo vadis, Krzyżacy, Rodzina Połanieckich, W pustyni i w puszczy* czy nowele: *Szkice węglem, Janko Muzykant, Za chlebem, Latarnik* oraz inne jego utwory.

Dla uczczenia przypadającego w 1900 r. jubileuszu 25-lecia pracy twórczej Henryka Sienkiewicza, ukonstytuował się komitet jubileuszowy pod przewodnictwem biskupa pomocniczego Archidiecezji Warszawskiej Kazimierza Ruszkiewicza, który zorganizował ogólnopolską narodową zbiórkę pieniędzy. Z pieniędzy tych zakupiono dla Pisarza w darze majątek ziemski w Oblęgorku koło Kielc. W 1902 roku Henryk Sienkiewicz zamieszkał w nim wraz z rodziną.

W roku 1905 Szwedzka Akademia Królewska przyznała Henrykowi Sienkiewiczowi Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury za całokształt pracy epickiej.

Henryk Sienkiewicz was born on 5th May 1846, in the village of Wola Okrzejska in Podlasie, his parents were Stefania (nee Cieciszowska) and Józef Sienkiewicz. He had brother Kazimierz and four younger sisters: Aniela, Helena, Zofia and Maria. His early childhood years were spent in family mansions in Grabowce, then Wężyczyno in Mazowsze. In 1858, he started studying in Real Grammar School in Warsaw, in Kazimierz Palace, and lived in the lodgings in the old town. Sienkiewicz attended grammar school for four years. When in 1862, the building of Kazimierz Palace was transferred to the newly established Main School, Sienkiewicz continued studied first in the grammar school II in Staszic Palace (1862-1864), then in grammar school IV at 13 Królewska Street (1864-1865). After finishing the seventh class, he did not sit the matriculation exam, but to be better prepared, in 1865 he went to Płońsk, located on the outskirts of Poświętne village, where he was a tutor in the mansion of the Weyher family. Sienkiewicz worked and studied as the same time[1].

In the autumn 1866 he passed the matriculation examination, and then was admitted to the Main School, and after its closure by decision of the imperial government in 1869, he continued his studies at the Russian Imperial University of Warsaw. In the same year, he began working as a correspondent of the Warsaw press, writing inter alia to the following newspapers: "Tygodnik Ilustrowany", "Przegląd Tygodniowy" and "Gazeta Polska". In the years 1874-1878 he was a co-editor of biweekly scientifically-literary-artistic newspaper "Niwa", and from 1882, to 1887 the editor of the Warsaw political and information journal "Słowo".

In 1876, Sienkiewicz went on his first journey abroad; he went to the North America as a correspondent of "Gazeta Polska". This journey started the series of "Letters from the road", which brought him fame. He travelled throughout Europe, and in 1890 went on an expedition to Africa, where he, inter alia, visited Egypt and Zanzibar.

In 1881, Henryk Sienkiewicz married Maria Szetkiewiczówna, whose family came from Lithuania. They had two children: son Henryk Józef and daughter Jadwiga. In 1885, after four years of marriage, Maria Sienkiewicz died of tuberculosis.

After the death of his wife, Sienkiewicz engaged in various social actions: he was, inter alia, the chairman of Warsaw's Precautionary Fund for writers and journalists, a co-founder of the existing today Fund for assistance for people working in the field of science named after Józef Mianowski, MD[2], and a founder

of the scholarship named after Maria Sienkiewicz, for writers living in extremely difficult financial conditions.

After outbreak of World War I, he immigrated to Switzerland, where he served as the Chairman of the General Committee for Assistance for Victims of war in Poland.

He died on 15th November 1916, in Vevey, Switzerland.

In 1924, the writer's ashes were brought to Warsaw and placed in the Cathedral Church of John the Baptist in the old town.

Henryk Sienkiewicz is a recognized writer and publicist, author, inter alia *The Trilogy* - a series of three novels: *Ogniem i mieczem*, *Potop* and *Pan Wołodyjowski*. This work was written "to console the hearts", in order to awake the spirit of patriotism in Poles living under occupation. His novels enjoyed great popularity among the compatriots and readers around the world. He gained fame not only because of the Trilogy, but also due to other novels, such as: *Quo vadis*, *Krzyżacy*, *Rodzina Połanieckich*, *W pustyni i w puszczy* and short stories: *Szkice węglem*, *Janko Muzykant*, *Za chlebem*, *Latarnik* and other works.

In 1900 there was the 25th anniversary of the creative work of Henryk Sienkiewicz. For this reason the Jubilee Committee was established, chaired by the Auxiliary Bishop of the Archdiocese of Warsaw Kazimierz Ruszkiewicz, who organized the nationwide funds gathering. The money was used to purchase the mansion in Oblęgorek near Kielce for the writer. In 1902, Henryk Sienkiewicz lived there with his family.

In 1905, the Royal Swedish Academy granted Henryk Sienkiewicz the Nobel Prize for literature for his epic work.

POBYT HENRYKA SIENKIEWICZA W POŚWIĘTNEM

„Nie ulega kwestii, że to właśnie Poświętnemu (...) przypada w udziale zaszczyt stania się kolebką geniuszu wielkiego pisarza."

Władysław Leśniewski[3]

„There is no doubt that it was Poświętne (...) to have the honour of becoming the cradle of the genius of a great writer."

Władysław Leśniewski[3]

Henryk Sienkiewicz przyjechał do wsi Poświętne koło Płońska w sierpniu 1865 r. jako dziewiętnastoletni młodzieniec. Spędził tu rok swojego życia – od sierpnia 1865 do sierpnia 1866 roku. Pobyt w Poświętnem był spowodowany złą sytuacją materialną rodziny Sienkiewiczów oraz niewystarczającym przygotowaniem się młodego Henryka do egzaminu kończącego siódmą klasę gimnazjum. Postanowił wówczas poświęcić cały rok na nadrobienie zaległości i przygotowanie się do egzaminu maturalnego. Aby nie obciążać dodatkowo budżetu rodzinnego, zdecydował zatrudnić się jako korepetytor licząc, że wolny czas będzie mógł poświęcić na naukę. W znalezieniu posady guwernera młodemu Sienkiewiczowi pomógł kolega szkolny, Konrad Dobrski. Latem 1865 r. rozpoczął pracę w ziemiańskim dworze Ludwika i Aleksandry Weyherów jako nauczyciel ich najstarszego, wówczas siedmioletniego, syna Stasia.

Weyherowie byli potomkami znanej rodziny kaszubskiej, której początki sięgają XVI wieku. Protoplastą rodu był właściciel majątku Gniszewo koło Tczewa, Claus Weyher. Jego syn Ernest Weyher odegrał dużą rolę w dziejach Prus Królewskich oraz osiągnął wysokie godności i wielki majątek. Wnuk Ernesta – Jakub Weyher był założycielem miasta Wejherowo na Pomorzu. Syn jednego z potomków Clausa Weyhera, Karol, zakupił na początku XIX wieku majątek ziemski w Dzierzążni, zaś zięć Karola – mąż jednej z jego córek, Wilhelminy – Klemens Mścichowski, objął w połowie XIX wieku dzierżawę majątku poświęckiego. Po upadku powstania styczniowego, dzierżawę Poświętnego przejął jeden z synów Karola, Ludwik Weyher (1827-1884) – właściciel majątków w powiecie płońskim: Dzierzążnia i Skarżyn. Wraz z żoną Aleksandrą z Kotarskich i sześciorgiem dzieci – Heleną, Eugenią, Stanisławem, Wiktorem, Janem i Karolem, mieszkał w Poświętnem i gospodarował w nim aż do swej śmierci w 1884 roku. W 1910 roku kolejnym dzierżawcą majątku poświęckiego został wychowanek Sienkiewicza, najstarszy syn Ludwika i Aleksandry Weyherów – Stanisław Weyher.

Pobyt Henryka Sienkiewicza w majątku Weyherów był nie tylko okresem pracy zarobkowej wykonywanej po raz pierwszy, ale także czasem intensywnych przygotowań do egzaminów oraz pierwszych prób literackich. Prowadził również korespondencję z rodziną i kolegami. Z tego okresu zachowało się trzydzieści listów pisanych przez Henryka Sienkiewicza do przyjaciela Konrada Dobrskiego. Pisarz dzielił się w nich swymi obserwacjami z życia wsi i dworu ziemiańskiego w Poświętnem oraz opisywał pierwsze własne próby literackie.

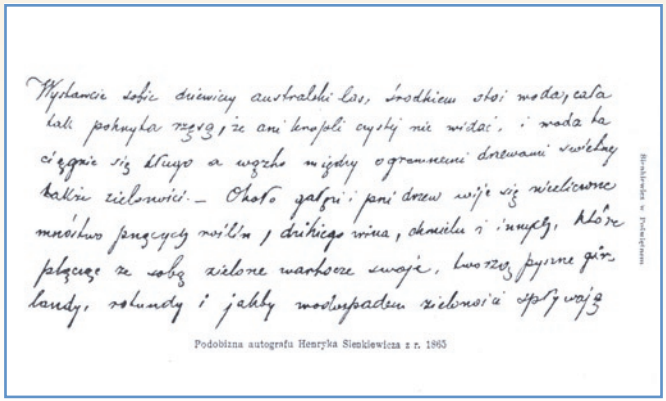
Wyglądem sobie dziewicy australski las, środkiem stoi woda, cała lak pokryta rzęsą, że ani kropli czystej nie widać, i woda ta ciągnie się długo a wąsko między ogromnemi drzewami wielkiemi bakiem zielonemi. – Około gałęzi i pni drzew wije się wielkie mnóstwo pnących roślin, dzikiego wina, chmielu i innych, które plecąc ze sobą zielone warkocze swoje, tworzą pyszne girlandy, rotundy i jakby modrzewiowe zielonosia opsy wojs

Podobizna autografu Henryka Sienkiewicza z r. 1865

Biblioteka w Poświętnem

Kopia fragmentu rękopisu jednego z listów napisanych przez młodego Henryka Sienkiewicza podczas pobytu w majątku rodziny Weyherów w Poświętnem koło Płońska w latach 1865–1866, zawierającego opis parku poświęckiego. (Demby Stefan: Sienkiewicz w Poświętnem 1865–1866. Listy jego z tego czasu do Konrada Dobrskiego. Lwów, 1937 r., s. 19)

A copy of the part of the manuscript of one of the letters written by young Henryk Sienkiewicz while staying in the mansion of the Weyher family in Poświętne, near Płońsk, in the years 1865-1866, containing a description of the park of Poświętne. *(Stefan Demby: Sienkiewicz in Poświętne 1865-1866. Letters of his from this period to Konrad Dobrski. Lvov, 1937., p. 19)*

Po przyjeździe do Poświętnego, młody Sienkiewicz zamieszkał w pokoju znajdującym się na facjatce niewielkiego, parterowego dworu Weyherów, otoczonego bzem, czeremchą i jaśminem, srebrnymi świerkami oraz graniczącym nieomal z doliną rzeki Płonki gęstym, starym parkiem. Park ten wzbudził ogromny

Dwór Aleksandry i Ludwika Weyherów w Poświętnem, gdzie od sierpnia 1865 do sierpnia 1866 roku przebywał jako guwerner jednego z ich synów przyszły pisarz i laureat Nagrody Nobla, Henryk Sienkiewicz (1846-1916). (zdjęcie ze zbiorów Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska «PDDMP»)

The mansion of Aleksandra and Ludwik Weyher in Poświętne, where the future writer and Nobel Prize winner Henryk Sienkiewicz (1846-1916) stayed from August 1865 to August 1866, as a tutor of one of their sons. (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

Pozostałości XIX-wiecznego parku podworskiego w Poświętnem. Zdjęcie wykonane w 2012 roku. (zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

The remains of the nineteenth-century mansion park in Poświętne. The photo taken in 2012. (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

entuzjazm przyszłego pisarza. Tak opisuje go w liście do kolegi z dnia 28 sierpnia 1865 roku: *„(…) w ogrodzie tutejszym jest taki prześliczny widok, jakiego może cała Polska nie ma. Wystawcie sobie dziewiczy australijski las; środkiem stoi woda, cała tak pokryta rzęsą, że ani kropli czystej nie widać, i woda ta ciągnie się długo a wąsko między ogromnemi drzewami świetnej także zieloności. Około gałęzi i pni drzew wije się niezliczone mnóstwo pnących roślin, dzikiego wina, chmielu i innych, które plącząc ze sobą zielone warkocze swoje, tworzą pyszne girlandy, rotundy i jakby wodospadem zieloności spływają w spokojną i zieloną także wodę. Cisza tam taka, że usłyszeć można każdy szmer liścia, czasem tylko czysty głos wilgi przerwie ten uroczy spokój i tęskne obudzi uczucia, albo pukanie dzięcioła tajemniczem echem odezwie się po lesie. Słońce tam nie dochodzi, tylko przebija przez zieloną obsłonę i jej kolorem barwi swoje promienie, a te zielone promienie rzuca na czarne pnie, ziemię, szaty i twarz podróżnika – słowem: tam jest panowanie zieloności”*.[4]

Podczas krótkiego pobytu w Poświętnem, Sienkiewicz zaczął doceniać uroki życia na wsi. Pisze o tym w liście z 24 września 1865 r. – *„Wieś jest czasem lepsza, jak miasto! Tam trzeba za wszystko płacić, tu można mieć darmo, i bez wielkiego zachodu. (...) W Warszawie np. chcąc mieć owoce trzeba płacić..., tu dosyć jest wyjść szarą godziną do ogrodu..., położyć się w jakim kącie na trawie i używać”*.[5] Zaczął w pełni korzystać z ciszy i spokoju. Tu, w Poświętnem, rozpoczął prace nad pierwszymi próbami literackimi – *„(…) w Poświętnem obudził się w Sienkiewiczu pociąg do pióra, zaczął kiełkować talent powieściopisarski”*.[6] W tym czasie Sienkiewicz pracował nad pięcioma powieściami, ale tylko jedną ukończył w całości. Pomimo trudności warsztatowych, to właśnie w Poświętnem, w grudniu 1865 roku, Sienkiewicz napisał swoją pierwszą, nigdy nie opublikowaną powieść zatytułowaną „*Ofiara*”.

Głównym celem pobytu młodego Henryka w domu państwa Weyherów była jednak praca guwernera, dużo czasu poświęcał więc na codzienne lekcje ze swoim podopiecznym, Stasiem Weyherem. Nie ograniczał się wyłącznie do przekazywania mu wiedzy, ale dbał też o jego wychowanie: *„Do Stasia wziąłem się ostro: musi mieć zawsze głowę uczesaną porządnie, kołnierzyk czysty i wywinięty, paznokcie wyczyszczone, nie na rękę mu to, ale musi słuchać, bo się boi”*.[7] Do swych obowiązków podchodził bardzo odpowiedzialnie. Wolne chwile, które mu pozostawały, wykorzystywał przygotowując się do egzaminów: maturalnego i na studia. Intensywnie uczył się łaciny, francuskiego, historii, fizyki i trygonometrii – w liście pisał: *„Uczę się francuskiego na łeb, historyi na szyję, łaciny na głowę, czytam artykuły poważnej i moralnej treści, słowem: kształcę się dosłownie mówiąc, gruntownie”*.[8]

Oprócz intensywnej nauki, licznych prób literackich i wypełniania obowiązków względem swego podopiecznego, podczas pobytu w Poświętnem Sienkiewicz oddawał się także rozrywkom. Często spacerował po okolicy oraz uczestniczył w odbywających się we dworze Weyherów spotkaniach towarzyskich z udziałem miejscowego ziemiaństwa i duchowieństwa. Jedną z ulubionych rozrywek Henryka było polowanie wraz z Maksymilianem Dobrskim na przepiórki, przeprowadzane przy użyciu specjalnej sieci.

Bardzo serdecznie wspomina Pisarz jednego z gości państwa Weyherów – *„Był tu dziś doktór z miasteczka, nie do chorego, tylko z wizytą; postać to dosyć charakterystyczna; niezmierny takt widać w nim, a takt to wielka rzecz, to wrodzona łatwość w życiu z ludźmi – to warunek i podstawa jakości tego życia”*.[9] W ten sposób młody Sienkiewicz opisał postać znanego płońskiego astronoma doktora Jana Walerego Jędrzejewicza. Spotkał się z nim tuż po swoim przyjeździe do Poświętnego i opisał to w liście z 28 sierpnia 1865 r. Tego właśnie dnia Sienkiewicz towarzyszył płońskiemu lekarzowi w drodze powrotnej do miasta, dzieląc się z nim swoim zachwytem nad urodą poświęckiego parku.

W sierpniu 1866 roku Sienkiewicz powrócił do Warszawy, gdzie przystąpił do egzaminu maturalnego, który zdał. Następnie zdał pomyślnie egzamin do Szkoły Głównej i został przyjęty w poczet studentów.

Roczny pobyt Henryka Sienkiewicza w Poświętnem został więc należycie przez niego wykorzystany, osiągnął cel – zdał egzaminy.

STAY OF HENRYK SIENKIEWICZ IN POŚWIĘTNE

Henryk Sienkiewicz arrived in Poświętne near Płońsk in August 1865 as a nineteen-year old man. He spent a year of his life there - from August 1865 to August 1866. Such situation was caused by bad financial condition of the Sienkiewicz family and insufficient preparation of young Henryk for the exam of the end of the seventh class of grammar school. He decided to devote the entire year to catch up and prepare for the matriculation examination. In order not to burden the family budget, he decided to employ as a tutor hoping that free time would be devoted to learning. His classmate, Konrad Dobrski, helped

Sienkiewicz to find a job. In the summer of 1865, he started work in the mansion of Ludwik and Aleksandra Weyher as a teacher of their oldest son, seven-year-old Stanisław.

The Weyher family members were descendants of the Kashubian family, whose origins date back to the sixteenth century. The ancestor of the family was the owner of the property of Gniszewo, near Tczew, Claus Weyher. His son, Ernest Weyher, played a crucial role in the history of Royal Prussia and reached high dignity and great fortune. Grandson of Ernest - Jakub Weyher was the founder of the city of Wejherowo in Pomerania. The son of one of the descendants of Claus Weyher, Karol, in the early nineteenth century bought the premises in Dzierzążnia, and his son-in-law, Karol - the husband of one of his daughters, Wilhelmina - Klemens Mścichowski leased the premises of Poświętne in the middle of the nineteenth century. After the fall of the January Uprising, lease of Poświętne was taken by one of the sons of Karol, Ludwik Weyher (1827-1884) - the owner of property in Płońsk county: Dzierzążnia and Skarżyn. Together with his wife Aleksandra (nee Kotarska) and six children - Helena, Eugenia, Stanisław, Wiktor, Jan and Karol, he lived in Poświętne and managed the mansion until his death in 1884. In 1910, another tenant of the property was the graduate of Sienkiewicz, the oldest son of Ludwik and Aleksandra Weyher - Stanisław Weyher.

Henryk Sienkiewicz stay in the mansion of the Weyher family was not only a period of gainful employment for the first time, but also a time of intensive preparation for the exams, and the first literary attempts. In addition, he corresponded with family and friends. Thirty letters written by Henryk Sienkiewicz to his friend Konrad Dobrski survived from this period. The writer shared with his observations of the life of the village and the mansion in Poświętne as well as described his own first literary attempts.

Upon arrival in Poświętne, young Sienkiewicz lived in a room located on a small garret, of the Weyher's storey mansion, surrounded by lilac, padus and jasmine, silver spruce and bordering with the valley of the Płonka River with dense, old park. This park raised great enthusiasm of the future writer. He described it in a letter to a friend dated 28th August 1865: *"(...) In the local garden there is such a view that whole Poland may not have. Imagine the pristine Australian forest; there is water in the middle, the whole is covered with duckweed so that not a drop of pure water you can see, and the water stretches long and narrow between huge trees also great greenness. Around branches and trunks of trees there is a number of climbing plants, wild wine, hops and others, which tangled green braids, make beautiful garlands, rotunda and like a waterfall of greenness streaming down in a peaceful and green water. There is so silence that you can hear every rustle of a leaf, sometimes just pure voice of orioles breaks this charming serenity and wake up nostalgic feelings, or knocking of a woodpecker resumes mysterious echo through the forest. There is no sun there, it just pierces through the green cover and colour its rays, and these green rays cast on black trunks, ground, and robes and face of the traveller - in a word: there is a rule of greenness"*.[4]

During his short stay in Poświętne, Sienkiewicz began to appreciate the charms of rural life. He writes about this in a letter dated 24th September 1865. - *"The village is sometimes better than the city! There, you have to pay for everything; here you can have everything free, and without great effort. (...) In Warsaw, for example, if you want to have the fruit, you have to pay ... there you can just go out in the evening to the garden, lie in a corner of the grass and use"*.[5] He began to fully enjoy the peace and quiet. Here in Poświętne, he started the first literary attempts - *"(...) In Poświętne Sienkiewicz took a pen, and began to develop his writing talent"*.[6] During this time, Sienkiewicz worked on five novels, but only one was entirely completed. Despite the difficulties in the workshop, it was in Poświętne, where in December 1865, Sienkiewicz wrote his first, never published, novel entitled "*Ofiara*".

The main goal of staying in the Weyher family house was working as a tutor, so Sienkiewicz devoted a lot of time for the daily lessons with his student, Stanisław Weyher. Sienkiewicz provided him with not only knowledge, but also proper upbringing: *"I am deeply engaged in caring of Stanisław, he must always have neatly coiffed head, clean and rolled collar, clean nails, it is not convenient for him, but he has to obey, because he is afraid"*.[7] Sienkiewicz approached to his duties very responsibly. He devoted free time to prepare for the exams: matriculation and college. He intensively studied Latin, French, history, physics and trigonometry - Sienkiewicz wrote in a letter: *"I deeply learn French, history, Latin, I read articles of serious and moral content, in a word: I educate, literally speaking, thoroughly"*.[8]

In addition to intensive study, numerous literary attempts and fulfilment of his obligations towards his student, Sienkiewicz enjoyed his time as well. He often went for walks around the area and participated in social events with the participation of the local gentry and clergy taking place in the mansion of the Weyher family. One of the favourite entertainments was hunting with Maksymilian Dobrski to quails, carried out using a special net.

The writer remembers warmly one of the guests of the Weyher family - *"The doctor from the city was here today, not for the patient, but on a visit; his is quite characteristic; tactful - and tact is a great thing, it is an innate ease in living with human beings - it is a prerequisite and basis of the quality of life."*[9] In this way, young Sienkiewicz described the character of known Płońsk astronomer Jan Walery Jędrzejewicz, MD. He met with him shortly after his arrival in Poświętne and described it in a letter dated 28th August 1865. On that day Sienkiewicz accompanied the doctor on the way back to the city, sharing with him his admiration for the beauty of the park in Poświętne.

In August 1866 Sienkiewicz returned to Warsaw, where he sat the matriculation examination, which he passed. Then he passed the exam to the Main School and was admitted as a student.

One-year stay of Henryk Sienkiewicz in Poświętne was therefore duly used, he achieved the goal - he passed the exams.

PŁOŃSKIE MIEJSCA PAMIĘCI ZWIĄZANE Z HENRYKIEM SIENKIEWICZEM

Dwór ziemiański Weyherów

Na obrzeżach współczesnego Płońska zachował się parterowy dwór ziemiański wzniesiony w poł. XIX w., zwany przez płońszczan „Sienkiewiczówką", modyfikowany w czasie późniejszych remontów. W dworze tym mieszkali Ludwik i Aleksandra z Kotarskich Weyherowie. To właśnie tu, w latach 1865-1866, przebywał jako guwerner 19-letni Henryk Sienkiewicz. W 1963 roku, na ścianie dworu umieszczona została pamiątkowa tablica upamiętniająca pobyt Pisarza w Poświętnem. Obecnie „Sienkiewiczówka" jest własnością Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Warszawie Oddział Poświętne w Płońsku, którego historia sięga 1923 roku, kiedy to w Poświętnem założono Ognisko Kultury Rolnej i Zakład Doświadczalny.

Dwór Aleksandry i Ludwika Weyherów w Poświętnem. (zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

The mansion of Aleksandra and Ludwik Weyher in Poświętne. (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

Tablica upamiętniająca pobyt Henryka Sienkiewicza w Poświętnem. Wmurowana w ścianę budynku podworskiego, w którym od sierpnia 1865 do sierpnia 1866 mieszkał i pracował Henryk Sienkiewicz jako guwerner jednego z synów Aleksandry i Ludwika Weyherów. Odsłonięta 12 maja 1963 roku. (zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

The plaque commemorating stay of Henryk Sienkiewicz in Poświętne. It was embedded in the wall of the mansion, where from August 1865 to August 1866 Henryk Sienkiewicz lived and worked as a tutor of one of the sons of Aleksandra and Ludwik Weyher. Unveiled on 12th May 1963. (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

MEMORY PLACES IN PŁOŃSK ASSOCIATED WITH HENRYK SIENKIEWICZ

The mansion of the Weyher family

On the outskirts of modern Płońsk, there is preserved storey mansion built in the middle of the nineteenth century, called by people of Płońsk "Sienkiewiczówka", modified during subsequent repairs. In the mansion Aleksandra (nee Kotarska) and Ludwik Weyher lived. Here, in the years 1865-1866, 19-year-old Henryk Sienkiewicz was a tutor. In 1963, on the mansion's wall a plaque commemorating the residence of the writer in Poświętne was placed. Currently, "Sienkiewiczówka" is owned by the Mazowiecki Agricultural Advisory Centre in Warsaw, Poświętne Branch in Płońsk, dating back to 1923, when in Poświętne the Culture and Agricultural Experimental Centre was established.

Park w Poświętnem

Tuż obok dawnego dworu rodziny Weyherów znajdują się pozostałości parku, który tak zachwycił młodego Sienkiewicza, iż został przez niego opisany w jednym z jego listów. Zachowały się dwie zabytkowe aleje lipowe będące niegdyś częścią parku. Jedną z nich, na pamiątkę pobytu Henryka Sienkiewicza w Poświętnem, nazwano Alejką Oleńki, a tuż obok umieszczony został pamiątkowy głaz z tablicą, na której widnieje napis: „Dokąd zmierzasz, Człowieku… Henrykowi Sienkiewiczowi w 140. rocznicę Jego pobytu w Poświętnem – Płońszczanie".

Aleja lipowa na terenie parku podworskiego w Poświętnem na obrzeżach współczesnego Płońska, nazwana od imienia jednej z postaci „Trylogii" Henryka Sienkiewicza, Aleksandry Billewiczówny, „Alejką Oleńki". (zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

The Linden Alley in the mansion park in Poświętne, on the outskirts of the modern Płońsk, named after one of the characters of "Trilogy" by Henryk Sienkiewicz, Aleksandra Billewiczówna, "Oleńka Alley." (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

Park in Poświętne

Right next to the old mansion of the Weyher family, there are the remains of the park, which so impressed young Sienkiewicz that it was described by him in one of his letters. Two historic alleys of lindens, which were once the part of the park, preserved. One of them, commemorating stay of Henryk Sienkiewicz in Poświętne, was called Oleńka Alley, and the memorial stone with a plaque bearing the inscription: "Where are you going, man... to Henryk Sienkiewicz in the 140th anniversary of his stay in Poświętne - the people of Płońsk, was placed".

Grobowiec rodziny Weyherów na płońskim cmentarzu

Na płońskim cmentarzu parafialnym, w jego starej części, znajduje się zabytkowy, neoklasycystyczny grobowiec rodziny Weyherów, pierwszych pracodawców młodego Henryka Sienkiewicza, będącego w latach 1865-1866 guwernerem ich najstarszego syna Stasia. W grobowcu tym – obok innych krewnych – pochowani zostali: Ludwik Weyher wraz z żoną Aleksandrą z Kotarskich oraz ich syn Wiktor Weyher z żoną Heleną z Bielskich. Grobem rodziny Weyherów, w ramach projektu Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska pod nazwą „Spuścizna" – od 2004 roku opiekę sprawuje młodzież z I Liceum Ogólnokształcącego im. Henryka Sienkiewicza w Płońsku.

Grobowiec rodziny Weyherów na cmentarzu parafialnym w Płońsku. (zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

The grave of the Weyher family on the parish cemetery in Płońsk. (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

The Weyher family grave on the cemetery in Płońsk

On Płońsk parish cemetery, in the old part, there is a historic, neoclassical grave of the Weyher family, the first employers of young Henryk Sienkiewicz, who was a tutor of their oldest son Stanisław from 1865 to 1866. In the grave - along with other relatives - were buried: Ludwik Weyher with his wife Aleksandra (nee Kotarska), their son Wiktor Weyher with his wife Helena (nee Bielska). Since 2004 the Weyher family's grave, with the project of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk called the "Legacy", has been cared by youth from the first High School named after Henryk Sienkiewicz in Płońsk.

I Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza w Płońsku

Najstarsza płońska szkoła średnia – I Liceum Ogólnokształcące przy ul. Płockiej 56 – od 1967 roku nosi imię Henryka Sienkiewicza. W roku 1978, przed budynkiem Szkoły, został odsłonięty pomnik Pisarza autorstwa warszawskiego rzeźbiarza Mirosława Smorczewskiego. Na cokole pomnika widnieją słowa Henryka Sienkiewicza pochodzące z wydanej w 1880 roku noweli pt. „Niewola Tatarska": „Imię przechowam, ojcom dorównam i pierwej się złamię niż zegnę…". Pomnik został ufundowany przez wychowanków i absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. H. Sienkiewicza. Tradycyjnie, co roku, w dniu 15 listopada czyli w rocznicę śmierci Pisarza – Liceum obchodzi Dzień Patrona. Tego dnia odbywa się uroczyste ślubowanie klas pierwszych oraz spotkania literackie z pisarką, publicystką, autorką wielu biografii i publikacji poświęconych Sienkiewiczowi, Barbarą Wachowicz, od wielu lat współpracującą z płońskim Liceum. W budynku Szkoły można obejrzeć zajmującą jedną z głównych ścian holu płaskorzeźbę Pisarza, opatrzoną słowami Sienkiewicza z powieści „Potop": „Kto sławę taką po przodkach dziedziczy, ten nie powinien omijać sposobności, aby ją powiększyć i nieśmiertelną uczynić", oraz jego popiersie. W Szkole można również zobaczyć stałą ekspozycję poświęconą Patronowi, galerię postaci sienkiewiczowskich, okolicznościowe wystawy oraz pamiątki ze zlotów szkół sienkiewiczowskich.

Pomnik Henryka Sienkiewicza odsłonięty 30 listopada 1978 roku przed siedzibą Szkoły przy ulicy Płockiej. (zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

The monument of Henryk Sienkiewicz, unveiled on 30th November 1978, in front of the seat of the school on Płocka Street. (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

The first High School named after Henryk Sienkiewicz in Płońsk

The oldest high school in Płońsk - the first High School at 56 Płocka Street - has been called Henryk Sienkiewicz since 1967. In 1978, in front of the school, a monument of the writer, carved by Warsaw sculptor Mirosław Smorczewski,

was unveiled. On the pedestal of the monument the words of Henryk Sienkiewicz, published in 1880 in the short story "Niewola Tatarska", appear: "I hold my name, will be like fathers, and first break than say goodbye...". The monument was donated by alumni and graduates of the first High School named after Henryk Sienkiewicz. Traditionally, every year, on 15th November, i.e. on the anniversary of the death of the writer - the High School celebrates the Day of the Patron. On that day the first classes solemn oath and literary meetings with the writer, publicist, author of many biographies and publications about Sienkiewicz, Barbara Wachowicz, cooperating with High School in Płońsk for many years, are held. In the school building you can see, in one of the main walls of the lobby, the writer's relief, bearing the words of Sienkiewicz's novel "Potop": "Who inherited fame of the ancestors, it should not skip the opportunity to enlarge it and make immortal", and his bust as well. In the school you can also see a permanent exhibition dedicated to the Patron, a gallery of characters of Sienkiewicz, occasional exhibitions and memorabilia from gatherings of the schools named after Sienkiewicz.

Powiatowe Gimnazjum Publiczne im. Henryka Sienkiewicza w Płońsku

W 2000 roku przy I Liceum Ogólnokształcącym im. H. Sienkiewicza utworzone zostało Powiatowe Gimnazjum Publiczne w Płońsku. W 2010 roku, podczas uroczystych obchodów 10. rocznicy istnienia, Gimnazjum to otrzymało patrona – został nim Henryk Sienkiewicz.

County Public Grammar School named after Henryk Sienkiewicz in Płońsk

In 2000, at the first High School named after Henryk Sienkiewicz, the County Grammar School in Płońsk was established. In 2010, during the celebration of the 10th anniversary of the Grammar School, it received the patron - Henryk Sienkiewicz.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Henryka Sienkiewicza w Płońsku

W 1977 roku Miejskiej Bibliotece Publicznej w Płońsku nadano imię Henryka Sienkiewicza. Płońska biblioteka spełnia funkcję informacyjną oraz promuje kulturę organizując cykliczne imprezy, takie jak: Biesiada Artystyczna czy Płoński Salonik Literacki, oraz różne warsztaty edukacyjne, konkursy i wystawy plastyczne. Dla uczczenia Patrona, w Bibliotece utworzono stylizowany salonik literacki, w którym znajduje się portret Henryka Sienkiewicza. W holu ustawiona została „Ławeczka Sienkiewicza" z atrybutami Pisarza: melonikiem, otwartą książką i piórem. W Bibliotece jest również drewniane popiersie Patrona dłuta płońskiego rzeźbiarza Wiktora Marczyńskiego oraz płaskorzeźba wykonana przez miejscowego artystę plastyka Zdzisława Żabowskiego. Jedna z rzeźb wyeksponowanych w Bibliotece, wykonana przez ludowego artystę Stanisława Wątkowskiego, przedstawia Janka Muzykanta – bohatera noweli Henryka Sienkiewicza. W zbiorach Biblioteki znajdują się wszystkie dzieła Henryka Sienkiewicza oraz duża ilość biografii i opracowań dotyczących jego życia i twórczości.

Siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Henryka Sienkiewicza przy ul. Północnej w Płońsku, fot. Piotr Koper.

The headquarter of the Municipal Public Library named after Henryk Sienkiewicz at Północna Street in Płońsk, photo taken by Piotr Koper.

The Municipal Public Library named after Henryk Sienkiewicz in Płońsk

In 1977, the Municipal Public Library in Płońsk was given the name of Henryk Sienkiewicz. The Library serves as an information centre and promotes a culture of organizing regular events, such as: Artistic Feast, Literary Lounge in Płońsk, and various educational workshops, competitions and art exhibitions. To celebrate the Patron, in the Library a stylized literary lounge, contained a portrait of Henryk Sienkiewicz, was created. In the hall there is the "Bench of Sienkiewicz" with the attributes of the writer: a derby, an open book and a pen. In the Library there is also the wooden bust of the Patron carved by sculptor from Płońsk, Wiktor Marczyński and the bas-relief made by a local visual artist Zdzisław Żabowski. One of the sculptures exposed in the Library, made by folk artist Stanisław Wątkowski, presents Janek, the Musician - the character of the short story written by Henryk Sienkiewicz. The Library's collection includes all the works of Henryk Sienkiewicz, and a large number of biographies and studies of his life and work.

Ulica im. Henryka Sienkiewicza

Jednej z miejskich ulic w Płońsku nadane zostało imię Henryka Sienkiewicza – ulica ta biegnie dawną trasą odbywanych w latach 1865-1866 spacerów młodego Henryka. To właśnie tą drogą Sienkiewicz odprowadzał z Poświętnego do jego domu przy ul. Ciechanowskiej znanego płońskiego astronoma Jana Walerego Jędrzejewicza (1835-1887). Ponad sto lat później, pod koniec lat 50. XX w., na łamach regionalnego pisma społeczno-kulturalnego „5 Rzek" napisa-

no: *„(...) w sierpniu 1865 szosą Poświętne – Płońsk kroczyła przyszła europejska literatura nadobna obok przyszłej europejskiej astronomii, prowadząc ze sobą najprawdopodobniej zdawkową, towarzyską rozmowę”.*

Ulica Henryka Sienkiewicza w Płońsku, widok od strony ulicy Grunwaldzkiej. (zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

The street named after Henryk Sienkiewicz in Płońsk (view from Grunwaldzka Street). (Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

The street named after Henryk Sienkiewicz

One of the streets in Płońsk was named after Henryk Sienkiewicz - this street runs through the old route of the walks of the young writer, taken in the years 1865 - 1866. On this way, Sienkiewicz accompanied known astronomer Jan Walery Jędrzejewicz (1835-1887) from Płońsk, from Poświętne do his house at Ciechanowska Street. Over a hundred years later, in the late 50s. of the twentieth century, on the pages of the regional socio-cultural magazine “5 Rivers”, the following was written: *“(...) in August 1865, on the road of Poświętne - Płońsk, the future European literature next to the future European astronomy went, carrying probably casual, sociable conversation”.*

Turystyczny Szlak Sienkiewiczowski

W 2006 roku, w Płońsku – z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Płońskiej – otwarty został Turystyczny Szlak Sienkiewiczowski. Wiedzie on przez miejsca związane z pobytem pisarza w Poświętnem bądź go upamiętniające. Na trasie Turystycznego Szlaku Sienkiewiczowskiego znajdują się m.in.: dwór Weyherów w Poświętnem, zwany „Sienkiewiczówką”, Alejka Oleńki i Aleja Lipowa w parku poświęckim, grób rodziny Weyherów na płońskim cmentarzu parafialnym oraz placówki istniejące na terenie miasta, które obrały za patrona Henryka Sienkiewicza: Miejska Biblioteka Publiczna i I Liceum Ogólnokształcące. Na szlaku znajdują się również te spośród płońskich restauracji, których kuchnia oferuje dania noszące nazwy związane z postaciami z powieści sienkiewiczowskich.

Drogowskaz kierujący do otwartego w listopadzie 2006 roku Szlaku Sienkiewiczowskiego, prowadzącego od ziemiańskiego dworu Weyherów do kolejnych miejsc pamięci, związanych z pobytem Henryka Sienkiewicza w Płońsku. (zdjęcie ze zbiorów redakcji pisma „Płońszczak Press”)

The signpost directing to Henryk Sienkiewicz Trail, opened in November 2006, leading from the mansion of the Weyher family to other locations associated with stay of Henryk Sienkiewicz in Płońsk. (photo from the collection of the magazine “Płońszczak Press”)

Tourist trail of Henryk Sienkiewicz

In 2006, in Płońsk, on the initiative of the Society of Friends of the Land of Płońsk, the Tourist Trail of Henryk Sienkiewicz was opened. It leads through places connected with the stay of the writer in Poświętne or commemorating him. The route of the Tourist Trail of Henryk Sienkiewicz includes inter alia: the mansion of the Weyher family in Poświętne, called “Sienkiewiczówka”, Oleńka Alley and Linden Alley in the Park of Poświętne, the Weyher family’s grave on the parish cemetery in Płońsk and facilities existing in the city, named after Henryk Sienkiewicz: the City Public Library and the first High School. On the trail there are also those of the restaurants in Płońsk, which offer dishes bearing the names associated with the characters from the novel written by Sienkiewicz..

MIEJSKIE INICJATYWY KULTURALNE I EDUKACYJNE UPAMIĘTNIAJĄCE ZWIĄZKI Z PŁOŃSKIEM HENRYKA SIENKIEWICZA

❖ Od 1995 roku przy Miejskim Centrum Kultury w Płońsku istnieje Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska, w której gromadzone są zbiory z zakresu wiedzy o przeszłych i obecnych dziejach Miasta i okolic, w tym również materiały piśmiennicze mówiące o pobycie Henryka Sienkiewicza w Poświętnem oraz o podejmowanych przez Miasto działaniach, by fakt ten upamiętniać. Od 2000 roku, w siedzibie Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska,

realizowane są spotkania edukacyjne z dziećmi i młodzieżą poświęcone dziejom Płońska i ziemi płońskiej oraz ludziom, których osobowość i praca wywarły wpływ na jego rozwój. Organizowane są spotkania tematyczne poświęcone m.in.: dziejom rodu Weyherów, historii miejsc na ziemi płońskiej, z którymi byli związani, oraz przypominające niewątpliwie największy ich wkład w dziedzictwo kulturowe Płońska, jakim było zaproszenie do siebie latem 1865 r. przyszłego pisarza i noblisty, Henryka Sienkiewicza.

Czytelnia Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska.
(zdjęcie ze zbiorów PDDMP)

Reading room of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk.
(Photo from the collection of the Workshop of Documentation of the History of Płońsk)

❖ Przez 5 lat Płońsk był pomysłodawcą i realizatorem projektu Płońskich Spotkań Mediów Lokalnych, których wysoki poziom merytoryczny i organizacyjny sprawił, że w latach 1996-2000 Płońsk był faktyczną stolicą prasy lokalnej na Mazowszu. Na miejsce realizacji płońskiego projektu dziennikarskiego wybrany został zespół obiektów RCD Poświętne sąsiadujących z dawnym dworem Ludwika i Aleksandry Weyherów, w którym niegdyś rok swego życia spędził Henryk Sienkiewicz i gdzie napisał swoją pierwszą powieść. I choć tej akurat powieści nigdy nie opublikował, płońskim pomysłodawcom dziennikarskiego projektu nieobca była myśl, że może w klimacie tego szczególnego dla Płońska miejsca zachowała się aura sprzyjająca słowu pisanemu, tak wyraźnie dostrzegalna w pisanych przez Pisarza młodzieńczych listach. O tym, iż nadzieje te nie były nieuzasadnione świadczy fakt, iż w ramach Płońskich Spotkań odbyło się 12 intensywnych sesji szkoleniowych (łącznie 286 godzin) prowadzonych przez 74 wykładowców z mediów ogólnopolskich i zagranicznych, wyższych uczelni dziennikarskich i placówek wyspecjalizowanych w poszczególnych dziedzinach wiedzy o środkach przekazu, w których uczestniczyli dziennikarze 168 gazet i 30 lokalnych ośrodków radiowych i telewizyjnych z 15 województw w Polsce, oraz dziennikarze pism lokalnych z Francji, Niemiec, Wielkiej Brytanii i Łotwy, a odbywające się w płońskim Poświętnem Spotkania odwiedzili przedstawiciele ponad 50 instytucji i organizacji zainteresowanych kondycją mediów lokalnych i rzemiosła dziennikarskiego.

THE CITY CULTURAL AND EDUCATIONAL INITIATIVES COMMEMORATING THE RELATIONSHIPS OF HENRYK SIENKIEWICZ WITH PŁOŃSK

❖ Since January 1995, at the Municipal Cultural Centre in Płońsk, there has been the Workshop of Documentation of the History of Płońsk, which gathers the sets of information in the field of knowledge of the past and present history of the city, including stationery talking about staying of Henryk Sienkiewicz in Poświętne well as actions taken by City to commemorate this fact. Since 2000, at the headquarters of the Workshop of Documentation, educational meetings with children, devoted to the history of Płońsk and the land of Płońsk and people whose personality and work influenced its development, are held. In addition, thematic meetings are held, devoted to inter alia: the Weyher family's history, the history of places on the land of Płońsk, with whom they were bound, and reminding their unquestionably greatest contribution to the cultural heritage of Płońsk, which was an invitation of the future writer and Nobel Prize winner, Henryk Sienkiewicz, in summer 1865.

❖ Over five years Płońsk was initiator and organizer of the project of the Local Media Meetings in Płońsk, whose high level of knowledge and organizational skills made Płońsk to be the actual capital of the local press in Mazowsze, in the years 1996-2000. The place of Płońsk journalism project was the complex of RCD Poświętne adjacent to the former mansion of Ludwik and Aleksandra Weyher, where Henryk Sienkiewicz once spent a year of his life, and where he wrote his first novel. Although this particular novel was never published, Płońsk originators of the journalism project thought that the climate of this special place for Płońsk, preserved the conditions favourable for the written word, so clearly visible in the letters written by the young writer. The fact that these hopes were not unfounded is evidenced by the fact that within the Meetings in Płońsk, 12 intensive training sessions (a total of 286 hours) conducted by 74 teachers from the national media and foreign journalists from the universities and institutions specialized in various fields of knowledge about the media were held, and attended by 168 journalists of newspapers and 30 local centres of radio and television of 15 voivodeships in Poland, and the journalists of local newspapers from France, Germany, the UK and Latvia. The meetings were visited by the representatives of more than 50 institutions and organizations interested in condition of the local media and journalistic craft.

PRZYPISY / FOOTNOTES:

[1] *Zob. „Pobyt Henryka Sienkiewicza w Poświętnem", s. 4.*

[2] Obecnie fundacja nosi nazwę: Kasa im. Józefa Mianowskiego – Fundacja Popierania Nauki. W 2013 r. Fundacja ta, wraz z Komitetem Historii Nauki i Techniki PAN oraz Burmistrzem Miasta Płońska – dla upamiętnienia związanego z Płońskiem przez 25 lat życia i działalności lekarza i światowej sławy astronoma Jana Walerego Jędrzejewicza (znanego także Sienkiewiczowi) - ustanowiła nagrodę naukową Jego imienia dla autora najlepszej polskojęzycznej książki poświęconej historii nauki i techniki. Pierwsza edycja Nagrody im. Jana Jędrzejewicza miała miejsce 30 września 2013 r. w Płońsku, jej laureatem został uczony krakowski dr hab. Paweł Polak za książkę pt. „Byłem Pana przeciwnikiem [profesorze Einstein]… relatywistyczna rewolucja naukowa z perspektywy środowiska naukowo-filozoficznego przedwojennego Lwowa".

[3] „Henryk Sienkiewicz w Poświętnem". W: „5 Rzek" 1958 nr 3, s. 3.

[4] Demby Stefan: Sienkiewicz w Poświętnem 1865-1866. Listy jego z tego okresu do Konrada Dobrskiego. Lwów: Drukarnia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1937, s. 20.

[5] Tamże, s. 31.

[6] Tamże, s. 7.

[7] Tamże, s. 35.

[8] Tamże, s. 35.

[9] Tamże, s. 21.

[1] See "Stay of Henryk Sienkiewicz in Poświętne", p. 7.

[2] Currently, the foundation is named: the Fund named after Józef Mianowski - the Foundation for Promotion of Science. In 2013, the Foundation, along with the Committee of the History of Science and Technology of the National Science Academy, and Mayor of Płońsk - to commemorate associated with Płońsk 25 years of life and activities of the doctor and known worldwide astronomer Jan Walery Jędrzejewicz (also known to Sienkiewicz) - established a scientific award named after him to the author of the best Polish-language book on the history of science and technology. The first edition of the Award named after Jan Jędrzejewicz took place on 30th September 2013 in Płońsk, the winner was a researcher of Krakow, Paweł Polak, Assistant Professor, PhD, for his book titled "I was an opponent of you [Professor Einstein]... Relativistic scientific revolution from the perspective of the scientific and philosophical pre-war Lvov".

[3] "Stay of Henryk Sienkiewicz in Poświętne" In: "5 Rivers" 1958 No. 3, p. 3.

[4] Stefan Demby: Sienkiewicz in Poświętne 1865-1866. Letters of his from this period to Konrad Dobrski. Lvov: The Printing House of the National Institute named after Ossolińscy, 1937, p. 20.

[5] Ibid., 31.

[6] Ibid., 7 .

[7] Ibid., 35.

[8] Ibid., 35.

[9] Ibid., 21.

BIBLIOGRAFIA / BIBLIOGRAPHY:

1. 10 lat Powiatowego Gimnazjum Publicznego imienia Henryka Sienkiewicza w Płońsku. Płońsk: Powiatowe Gimnazjum Publiczne im. Henryka Sienkiewicza w Płońsku, 2010.
2. 85 lat doradztwa rolniczego w Poświętnem 1923-2008. Płońsk: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie Oddział Poświętne w Płońsku, 2008.
3. Barański Józef: Zarys dziejów wsi Poświętne do roku 1939. Poświętne: WOPR Poświętne, 1990.
4. Betley Monika Izabela, Meyer Andrzej Karol: Skąd wyszliśmy, gdzie jesteśmy… Ród Weyherów - cz. I. Zeszyty Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska. Seria: Wywiady Pracowni. Zeszyt IX. Płońsk 2002.
5. Demby Stefan: Sienkiewicz w Poświętnem 1865-1866. Listy jego z tego okresu do Konrada Dobrskiego. Lwów: Drukarnia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1937.
6. Dzieje Miejskiej Biblioteki Publicznej w Płońsku - rys historyczny. W: Miejska Biblioteka Publiczna im. H. Sienkiewicza 1947-2002. Płońsk 2002.
7. Karulak Krzysztof: Z muzą w herbie. Płońsk 1997.
8. Leśniakowski Władysław: Henryk Sienkiewicz w Poświętnem. W: „5 Rzek" 1958 nr 3.
9. Libicki Piotr, Libicki Marcin: Dwory i pałace wiejskie na Mazowszu. Poznań: Dom Wydawniczy REBIS, 2009.
10. Ładyka Alina: Henryk Sienkiewicz. Warszawa: Wiedza Powszechna, 1971.
11. Osowicka Regina, Grubba Jerzy: Ziemia Wejherowska. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1980.
12. Olszewska Katarzyna: Płoński Szlak Sienkiewicza. W: „Płońszczak Press" 2006 nr 47.
13. Płońsk. Płońsk: Urząd Miejski w Płońsku, „Wydawnictwo Unitex", 2007.
14. Pobyt Henryka Sienkiewicza w Poświętnem (sierpień 1865 – sierpień 1866). Zeszyty Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska. Seria: Opracowania autorskie. Zeszyt III. Płońsk 2001.
15. Sienkiewicz Henryk. W: Nowa Encyklopedia Powszechna PWN, T. 5. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1998.
16. Turystyczny Szlak Sienkiewiczowski. Płońsk: Towarzystwo Miłośników Ziemi Płońskiej, 2006.
17. Zawadzki Jarosław Maciej: Tradycja Mazowsza. Powiat płoński. Przewodnik subiektywny. Warszawa: Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki, Lokalna Grupa Działania – Przyjazne Mazowsze, Agencja Wydawnicza „Egros", 2012.
18. Żabski Tadeusz: Sienkiewicz. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 1998.